

Jak dostat reaktor do kritického stavu aneb jak si nenechat utéct elektrony

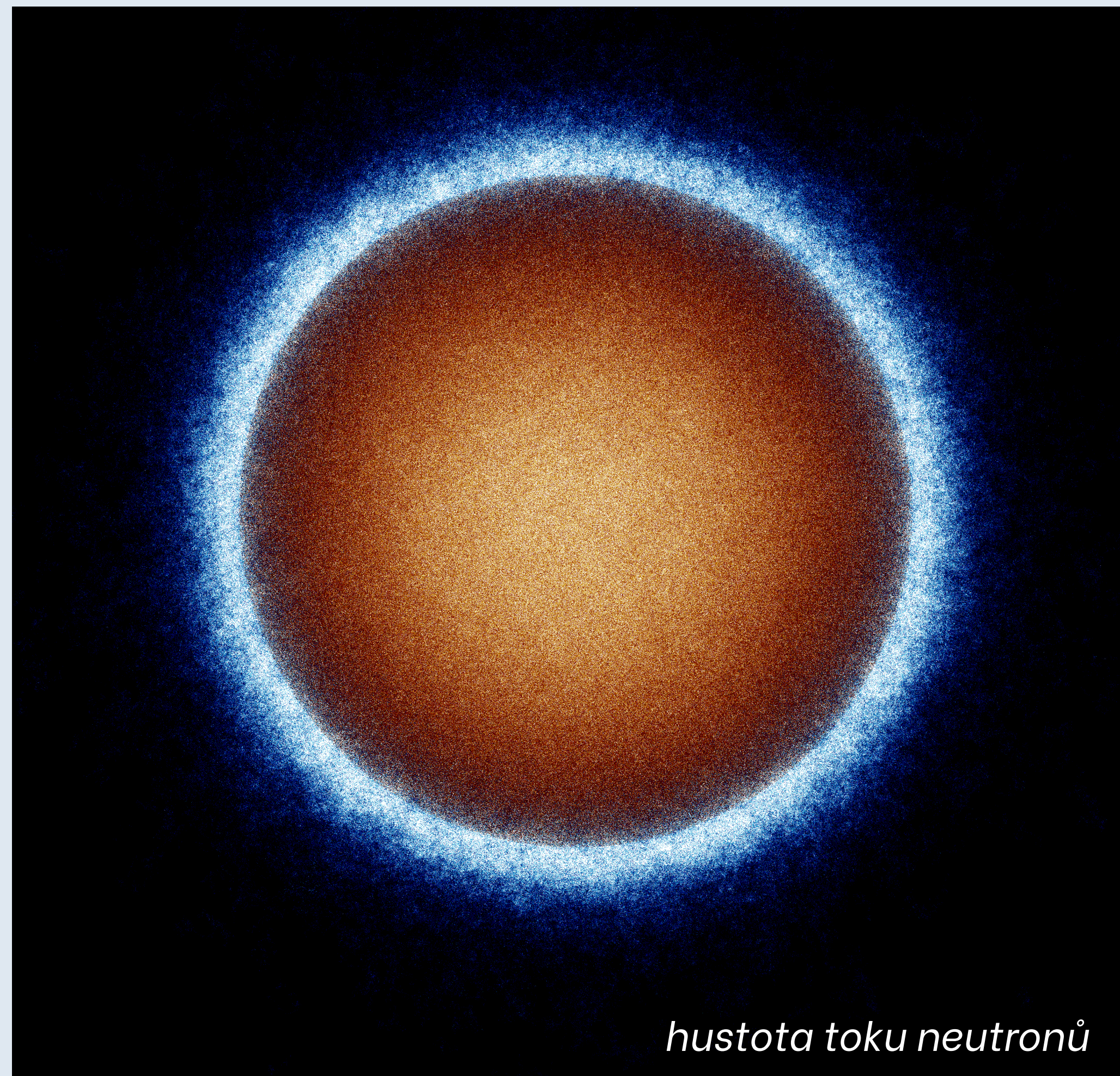
Reaktor je v kritickém stavu, vyvolává-li jedno štěpení právě jedno další štěpení v nové generaci. Pro dosažení **kritického stavu**, ve kterém se koeficient kritičnosti rovná 1 je třeba zvolit správný poměr aktivní zóny a okolního moderátoru. Pro výpočet vhodného poměru byl použit program Serpent 2 a Gnuplot.

Autoři

Tomáš Koc, Gymnázium Plzeň, Mikulášské nám. 23

Marie Pykalová, Gymnázium Otokara Březiny a SOŠ Telč

Markéta Gašová, Gymnázium Budějovická, Praha

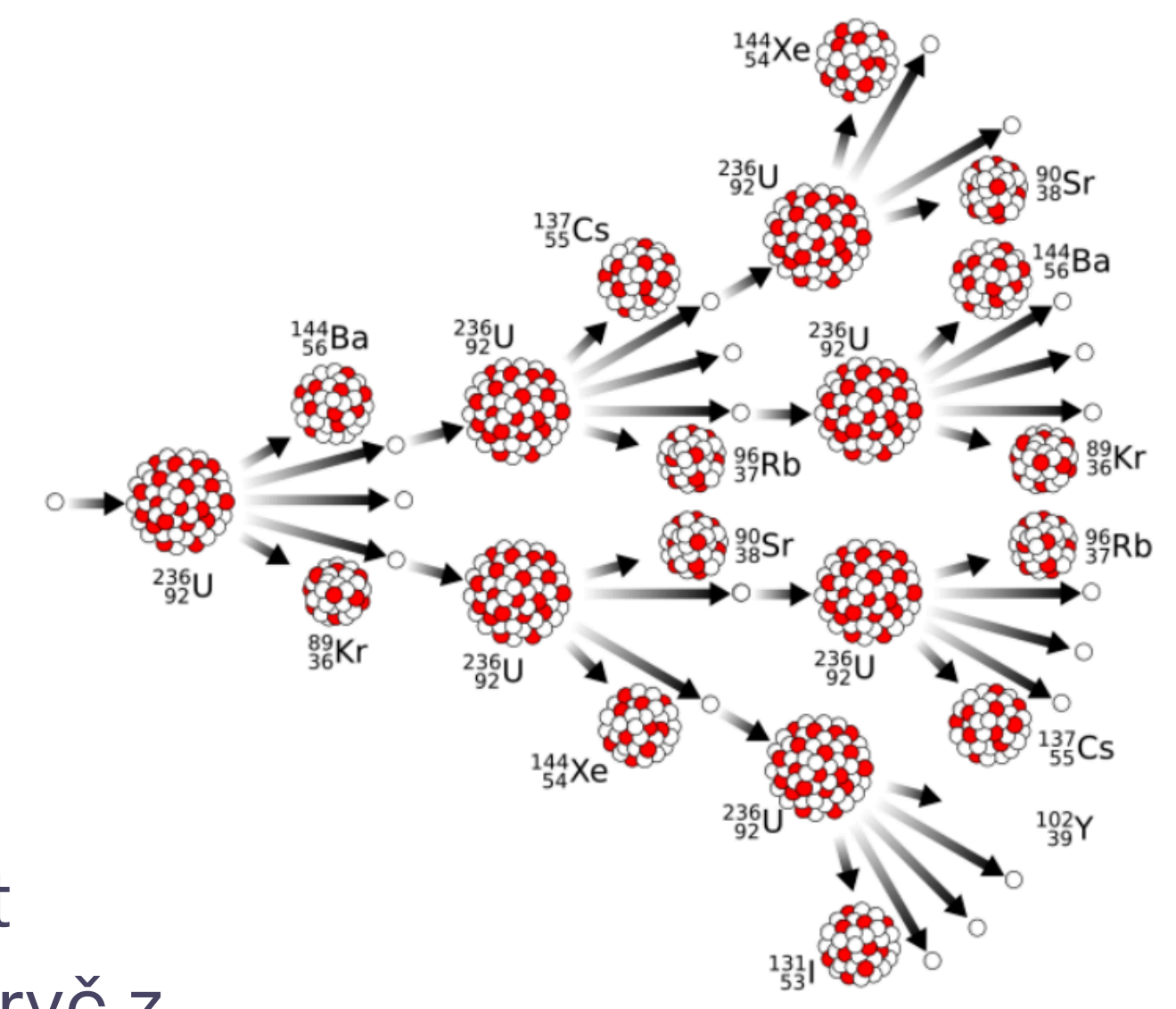
hustota toku neutronů

Osud neutronů v reaktoru

Neutrony - částice bez elektrického náboje nejsou odpuzovány jádry a proto s nimi mohou přímo interagovat, tyto reakce se dělí na:

rozptylové	pružné nepružné
absorbční	radiační záchyt štěpení

Moderátor je používán ke zpomalení neutronů, protože právě pomalejší neutrony spíše zaviní štěpení může plnit také funkci **reflektoru**, který zabraňuje úniku neutronů pryč z reaktoru.

jaderné štěpení

Analýza

Pokud známe velikosti koeficientů a a b (třeba z gnuplotu) můžeme za pomoci úprav jednogrupové difuzní rovnice získat velikost poloměru aktivní zóny, tedy x :

$$k_{eff}(x) = \frac{a}{1 + \frac{b}{x^2}}$$

$$x = \sqrt{\frac{b}{a - 1}}$$

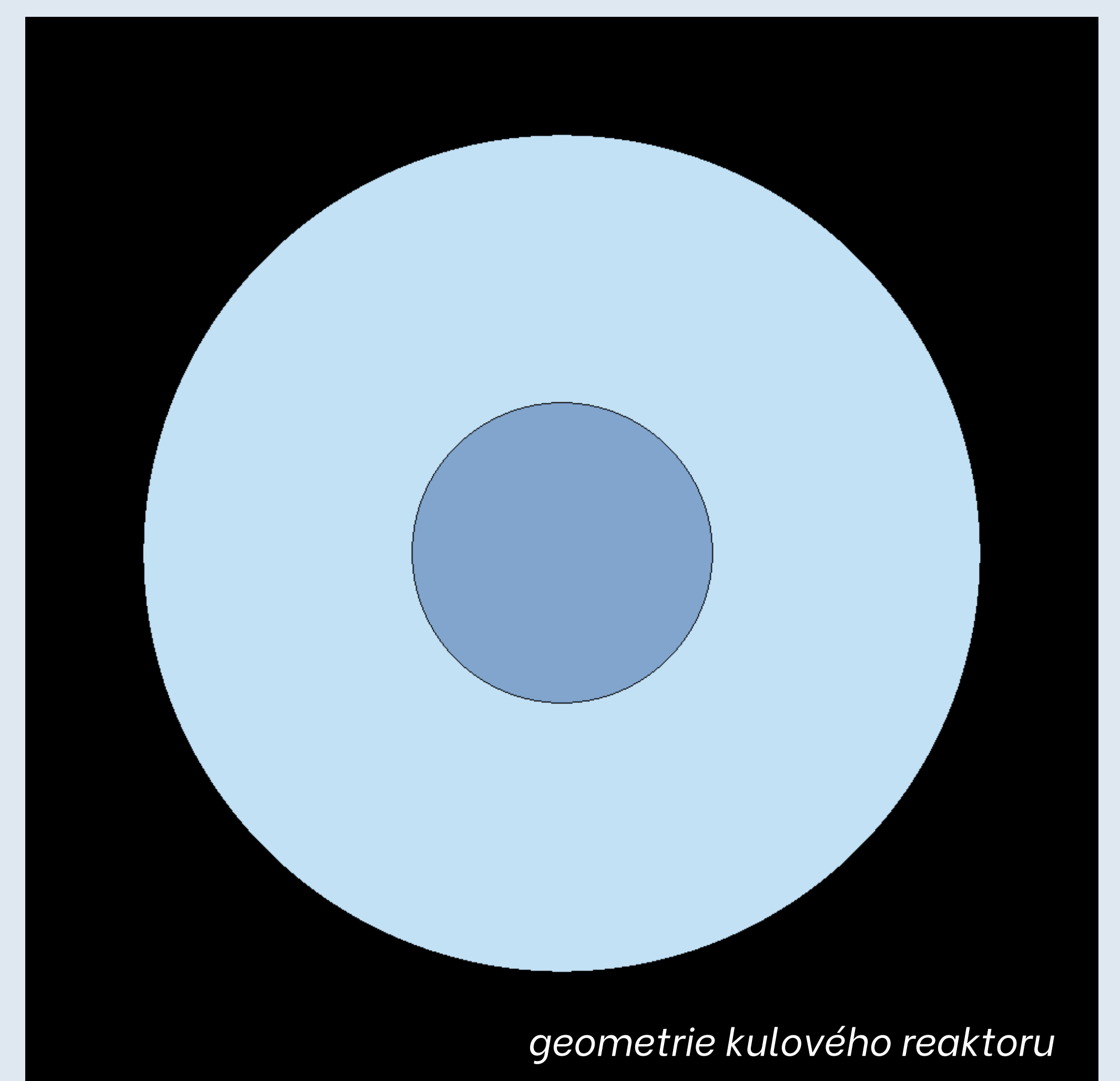
Koeficient kritičnosti

Je to koeficient který nám udává informace o kritičnosti reaktoru.

< 1 podkritický reaktor
= 1 kritický reaktor
> 1 nadkritický reaktor

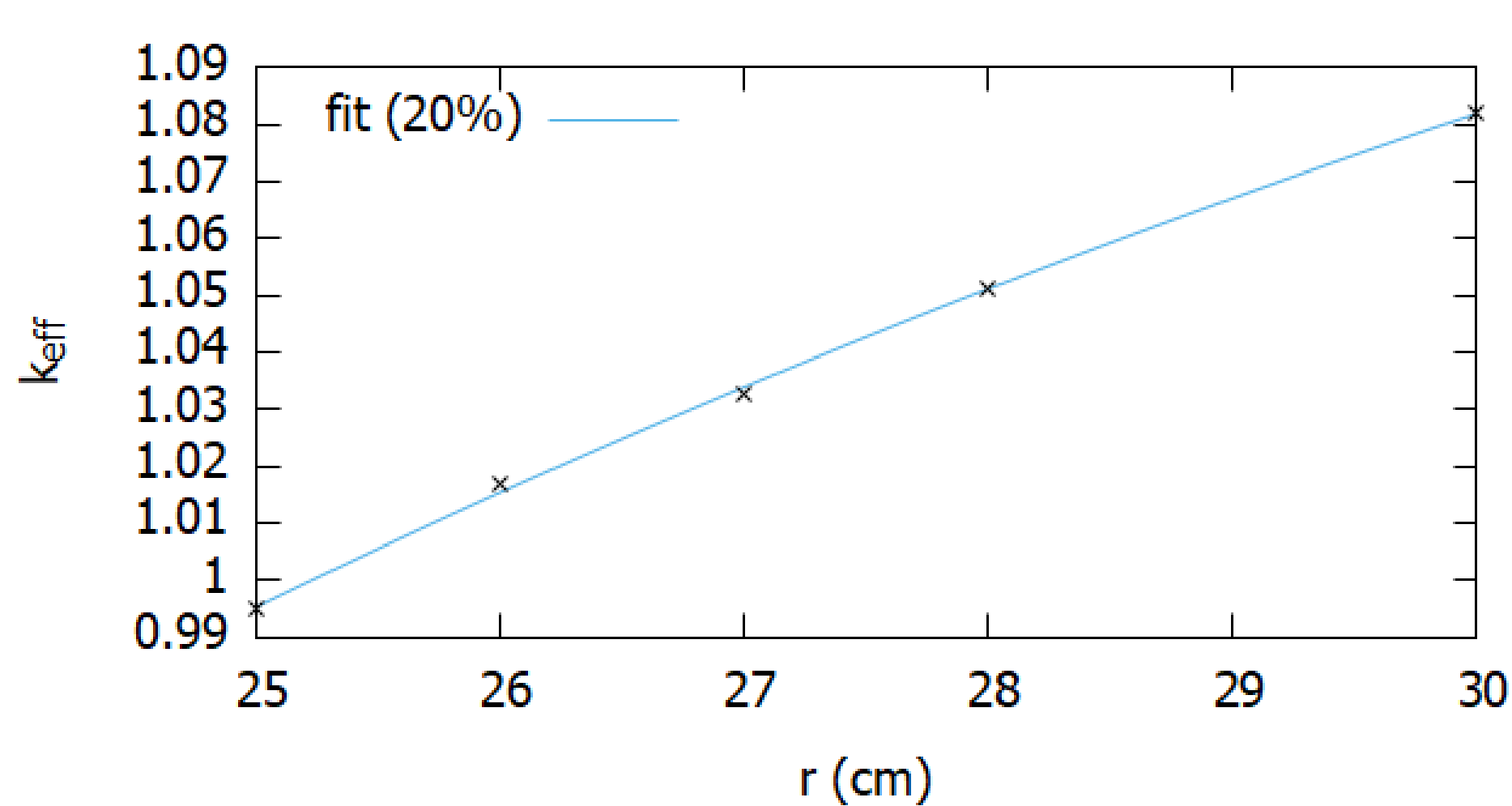
Obohacenost

V přírodě se uran nachází pouze s 0,72% obsahem izotopu uranu 235U. Má-li být využit jako palivo, většinou musí být obohacen. Procentuální zastoupení izotopu 235U v palivu jaderných elektráren se pohybuje kolem 4%. Pro výzkumné a školní účely je využíváno palivo s vyšším obohacením. V tomto projektu bylo počítáno s obohacením 15% a 20%.

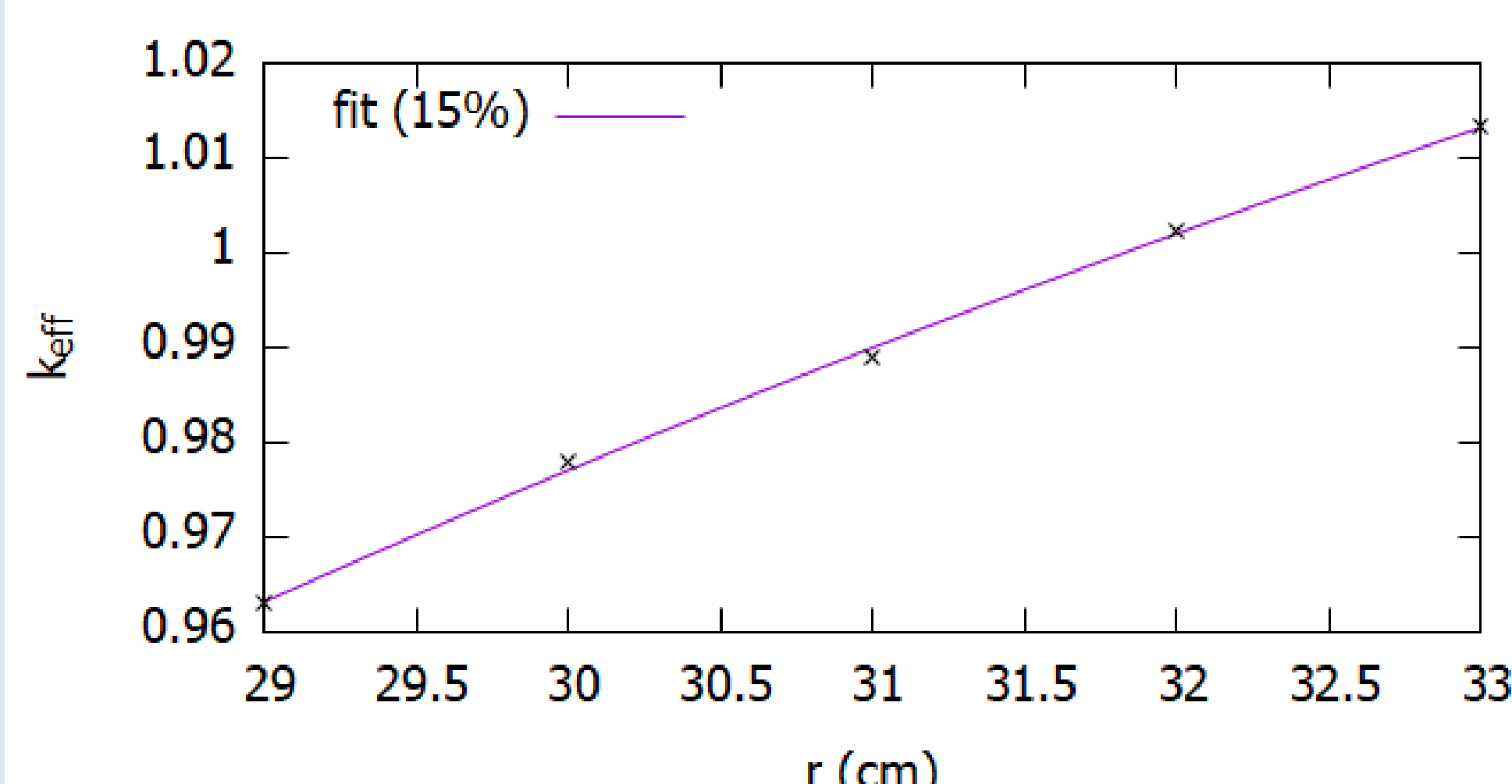

geometrie kulového reaktoru

závislost kritičnosti reaktoru na poloměru aktivní zóny

závislost kritičnosti reaktoru na poloměru aktivní zóny

Výsledky

parametry fitu s obohacením 20%:

$a = 1,348$ a $b = 221,538$
poloměr aktivní zóny: 22,224 cm
poloměr moderátoru(voda): 100 cm
kritičnost: 1,001

parametry fitu s obohacením 15%

$a = 1,230$ a $b = 233,807$
poloměr aktivní zóny: 31,823 cm
poloměr moderátoru(voda): 100 cm
kritičnost: 0,998.

Závěr

Pomocí programu byly určeny koeficienty kritičnosti pro různé poměry moderátoru a aktivní zóny. Data byla vykreslena pomocí gnuplotu a byl nalezen přesný poloměr pro který byl reaktor kritický. Byla provedena kontrola v programu Serpent 2,

Reference

- [1] Jakub Mátl, Josef Sabol; Atom, jádro (prezentace k TV@J 2024)
- [2] Jakub Mátl, Josef Sabol; Neutronové reakce (prezentace k TV@J 2024)
- [3] Jakub Mátl, Josef Sabol; Štěpení jaderného paliva (prezentace k TV@J 2024)
- [4] Jakub Mátl, Josef Sabol; Jaderný reaktor (prezentace k TV@J 2024)
- [5] J. Lamarsh a T. Baretta; Introduction to Nuclear Engineering (2001, 3. edice)

Poděkování

